

Határozatok Tára

GIOVANNI PITRUZZELLA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. április 11.¹

C-688/17. sz. ügy

Bayer Pharma AG
kontra
Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt.,
Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft.

(a Fővárosi Törvényszék [Magyarország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Szellemi tulajdon – Szabadalmak – 2004/48/EK irányelv – A »megfelelő kártérítés« fogalma – Az utólag megsemmisített szabadalom védelme céljából kért ideiglenes intézkedésekkel okozott kár – A termékeknek forgalomba hozatala a szabadalom megsemmisítésének megvárása nélkül”

1. A jelen indítvány tárgyát képező előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2004/48/EK irányelv² 9. cikke (7) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
2. Ezt a kérelmet az egyrészt a Bayer Pharma AG (a továbbiakban: Bayer), másrészt a Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt. (a továbbiakban: Richter) és az Exeltis Magyarország Gyógyszerkereskedelmi Kft. (a továbbiakban: Exeltis) között az e két társaság által – a velük szemben a Bayer kérelmére egy nemzeti bíróság által elrendelt, és később hatályon kívül helyezett ideiglenes intézkedések miatt – elszenvedett károk tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

¹ Eredeti nyelv: francia.

² A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló, 2004. április 29-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2004. L 157., 45. o.; magyar nyelvű kiadása 17. fejezet, 2. kötet, 32. o.).

I. Jogi háttér

A. A TRIPS-megállapodás

3. A Kereskedelmi Világszervezetet (WTO) létrehozó, 1994. április 15-én Marrakeshben megkötött, és az 94/800/EK tanácsi határozattal³ jóváhagyott egyezmény 1. C) mellékletét képező, a szellemi tulajdonjogok kereskedelmi vonatkozásairól szóló megállapodás (a továbbiakban: TRIPS-megállapodás), amelyet a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) keretében kötöttek, az 50. cikkének (7) bekezdésében az alábbiak szerint rendelkezik:

„Amennyiben az ideiglenes intézkedés visszavonásra kerül vagy hatályát veszti a kérelmező (felperes) cselekménye vagy mulasztása folytán, vagy amennyiben utólag megállapítást nyert, hogy nem történt szellemi tulajdon elleni jogsértés, illetve annak veszélyeztetése, a bíróságnak jogában áll – az alperes kérelmére – a felperest arra kötelezni, hogy alperest kártalanítsa [helyesen: megfelelően kártalanítsa] az intézkedés folytán elszenvedett sérelemért.”

B. Az uniós jog

4. A 2004/48 irányelv (1) preambulumbekkezdése a következőképpen szól:

„A belső piac megvalósítása érdekében az áruk szabad mozgásának korlátait és a verseny torzulását meg kell szüntetni, és ezzel párhuzamosan olyan környezet kell megteremteni, amely az innovációt és a befektetést ösztönzi. Ebben a vonatkozásban a szellemi tulajdon védelme a belső piac sikerének egyik alapfeltétele. A szellemi tulajdon védelme nemcsak az innováció és a kreativitás ösztönzése szempontjából fontos, hanem a foglalkoztatás fejlesztése és a versenyképesség javítása érdekében is.”

5. A 2004/48 irányelv (22) preambulumbekkezdése kimondja:

„Szintén elengedhetetlen az olyan ideiglenes intézkedések biztosítása, amelyek a jogsértések azonnali megszüntetését szolgálják az ügyre vonatkozó érdemi döntés bevétele nélkül, a védelem jogainak tiszteletben tartása mellett, biztosítva az ideiglenes intézkedések arányosságát a kérdéses ügy sajátosságainak megfelelően, és azon garanciákat, amelyek szükségesek a megalapozatlan kérelemből adódóan az alperes oldalán felmerült költségek és okozott kár fedezésére. Ezen intézkedések különösen akkor indokoltak, ha a késedelem helyrehozhatatlan kárt okozna a szellemi tulajdonjog jogosultjának.”

6. A 2004/48 irányelv „Általános kötelezettség” című 3. cikke így rendelkezik:

„(1) A tagállamok rendelkeznek azon intézkedésekről, eljárásokról és jogorvoslatokról, amelyek az ezen irányelv által szabályozott szellemi tulajdonjogok érvényesítésének biztosításához szükségesek. Ezen intézkedéseknek, eljárásoknak és jogorvoslatoknak méltányosnak és igazságosnak kell lenniük, és nem lehetnek indokolatlanul bonyolultak és költségesek, és nem eredményezhetnek észszerűtlen határidőket és indokolatlan késedelmeket.

(2) Ezeknek az intézkedéseknek, eljárásoknak és jogorvoslatoknak ezen túlmenően hatásosnak, arányosnak és elrettentőnek kell lenniük, és úgy kell őket alkalmazni, hogy a jogszerű kereskedelemnek ne állítsanak korlátokat, és hogy az azokkal való visszaélés esetére biztosítékok rendelkezésre álljanak.”

³ A többoldalú tárgyalások uruguayi fordulóján (1986–1994) elért megállapodásoknak a Közösség nevében a hatáskörébe tartozó ügyek tekintetében történő megkötéséről szóló, 1994. december 22-i tanácsi határozat (HL 1994. L 336., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 21. kötet, 80. o.).

7. A 2004/48 irányelv az „Ideiglenes és óvintézkedések” című 9. cikkének a (7) bekezdésében, amelynek szövege csaknem azonos a TRIPS-megállapodás 50. cikkének (7) bekezdésével, a következőképpen fogalmaz:

„Amennyiben az ideiglenes intézkedéseket megszüntetik vagy a felperes cselekménye vagy mulasztása folytán hatályát veszti, vagy amennyiben a továbbiakban megállapítják, hogy nem történt szellemi tulajdonjogi jogsértés vagy annak veszélye nem állt fenn, a bíróságok az alperes kérelmére elrendelik, hogy a felperes nyújtson megfelelő kártérítést az alperes számára az ilyen intézkedések által okozott károkért [4].”

C. A magyar jog

8. A magyar polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: magyar polgári perrendtartás) 156. §-ának (1) bekezdése szerint:

„A bíróság kérelemre ideiglenes intézkedéssel elrendelheti a kereseti kérelemben (vizontkeresetben), illetve az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben foglaltak teljesítését, ha ez közvetlenül fenyegető kár elhárítása vagy a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása, illetve a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges, és az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket. A bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelését biztosítékadáshoz kötheti. A kérelmet megalapozó tényeket valószínűsíteni kell.”

9. A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Szt.) 104. §-ának (13) és (14) bekezdése így rendelkezik:

„(13) A bíróság az előzetes bizonyítás és – az (5) bekezdés c) pontját és a (6) bekezdést kivéve – az ideiglenes intézkedés elrendelését biztosítékadáshoz kötheti.

(14) Ha az (5) bekezdés c) pontjában, a (6) bekezdésben és a (13) bekezdésben meghatározott esetekben a biztosíték összegéből való kielégítésre jogosult fél igényét az előzetes bizonyítás, illetve az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzést hatályon kívül helyező határozat, illetve az ítélet (permegszüntető végzés) jogerőre emelkedésétől számított három hónapon belül nem érvényesíti, a letevő a biztosíték visszaadását kérheti a bíróságtól.”

10. A magyar polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: magyar polgári törvénykönyv) 4. §-ának (4) bekezdése szerint:

„Ha ez a törvény szigorúbb követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat. Aki maga sem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a másik fél felróható magatartására hivatkozhat.”

11. A magyar polgári törvénykönyv 339. §-a (1) bekezdésének szövege a következő:

„Aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.”

4 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) megjegyzi, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésében szereplő „dédommagement approprié” kifejezés helyes magyar fordításának a „megfelelő kártalanításnak” kellene lennie, míg ezen irányelv hivatalos magyar változatában a „megfelelő kártérítés” kifejezés szerepel. A kérdést előterjesztő bíróság ebben a tekintetben jelzi, hogy a magyar jogi nyelvben akkor használják a „kártalanítás” szót, ha a jogszerű magatartással okozott kár megtérítéséről van szó, a „kártérítés” szót pedig akkor, ha a kárt jogellenes magatartás okozta. A Richter és az Exeltis a Bíróság előtti írásbeli észrevételeikben említést tettek arról, hogy a magyar igazságügyi minisztérium az Európai Unió Tanácsa főtítkárságához a 2004/48 irányelv 9. cikke (7) bekezdése magyar nyelvű változatának módosítása iránti kérelmet nyújtott be.

12. A magyar polgári törvénykönyv 340. §-ának (1) bekezdése szerint:

„A károsult a kár elhárítása, illetőleg csökkentése érdekében úgy köteles eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amely abból származott, hogy a károsult e kötelezettségének nem tett eleget.”

II. Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13. A Bayer 2000. augusztus 8-án szabadalmi oltalmat kért a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalától (Magyarország; a továbbiakban: Hivatal) egy fogamzásgátló hatóanyagokat tartalmazó gyógyszerkészítménnyel kapcsolatos találmányra. A Hivatal 2002. október 28-án közzétette a szabadalmi bejelentést. Az Szt. 18. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján a szabadalmi oltalom ideiglenesen a bejelentés közzétételével keletkezik, az oltalom hatálya visszahat a bejelentés napjára. A Hivatal 2010. október 4-én 227.207 lajstromszámmal szabadalmat adott a találmányra (a továbbiakban: szabadalom).

14. A Richter 2009 novemberében és 2010 augusztusában, az Exeltis pedig 2010 októberében megkezdte a termékek (a továbbiakban: termékek) magyarországi forgalmazását, amelyek a Bayer szerint a szabadalmába ütköznek.

15. 2010. november 8-án a Richter nemleges megállapítási kérelmet terjesztett elő a Hivatalnál annak megállapítása végett, hogy termékei nem ütköznek a felperes szabadalmába. 2010. december 8-án a Richter és az Exeltis megsemmisítés iránti kérelmet is benyújtott a Hivatalhoz a szabadalom ellen.

16. 2010. november 9-én a Bayer kérte, hogy a kérdést előterjesztő bíróság ideiglenes intézkedések elrendelése útján tiltsa meg a Richternek és az Exeltisnek a termékek forgalomba hozatalát. Ez a kérelem a bitorlás megfelelő valószínűsítésének hiánya miatt elutasításra került. 2011. augusztus 11-én a Bayer is bitorlási eljárásokat indított a Richterrel és az Exeltisszel szemben. Ezeket az eljárásokat a szabadalom megsemmisítése iránti eljárás jogerős befejezéséig felfüggesztették.

17. A Bayer által előterjesztett új kérelmek alapján a kérdést előterjesztő bíróság a 2011. július 11-én meghozott, 2011. augusztus 8-án jogerőre emelkedett, végrehajtható végzéseivel a Richtert és az Exeltist eltiltotta a termékek forgalmazásától, és az ideiglenes intézkedések elrendelését biztosíték adásához köthette. A kötelezett társaságok a végzésben foglaltakat önként teljesítették, és a termékeket a piacról visszavonták.

18. A Richter és az Exeltis fellebbezései nyomán eljáró Fővárosi Ítéltábla (Magyarország) a 2011. szeptember 29-i és a 2011. október 4-i végzésével a 2011. július 11-i végzéseket eljárási hibák miatt hatályon kívül helyezte, és a kérdést előterjesztő bíróságot új határozat hozatalára kötelezte. Ez a bíróság az új eljárás keretében 2012. január 23-án és a 2012. január 30-án hozott végzéseivel elutasította a Bayer ideiglenes intézkedés iránti kérelmét, mivel különös tekintettel a gyorsított megsemmisítési eljárás előrehaladottságára és egy ekvivalens európai szabadalom megvonására, a közérdek szempontjából már nem lehetett arányosnak tekinteni az említett intézkedések elrendelését. Ezeket a végzéseket a Fővárosi Ítéltábla helybenhagyta.

19. Tehát a Richterrel szembeni ideiglenes intézkedés 2011. augusztus 8-tól 2011. október 4-ig, az Exeltissel szembeni ideiglenes intézkedés 2011. augusztus 8-tól 2011. szeptember 29-ig volt hatályban.

20. A Hivatal a 2012. szeptember 13-án kelt újabb határozatával a szabadalmat teljes egészében megsemmisítette. A kérdést előterjesztő bíróság – miután ezt a határozatot hatályon kívül helyezte, és a Hivatal korábbi, a szabadalmat részben megsemmisítő határozatát megváltoztatta – a 2014. szeptember 9-i végzésével a szabadalmat teljes egészében megsemmisítette. Ezt a végzést a Fővárosi Ítéltábla a 2016. szeptember 20-án kelt végzésével helybenhagyta.

21. A Richter 2012. február 22-én előterjesztett viszontkeresetével, az Exeltis pedig a 2017. július 6-án előterjesztett keresetével (amelyeket az alapeljárásban egyesítettek) azt kérte, hogy a Bayert kötelezzék az ideiglenes intézkedésekkel okozott kár megtérítésére. A Richter és az Exeltis az ideiglenes intézkedés miatt elszenvedett árbevétel-kiesés, továbbá a termékek piacra történő bevezetésével kapcsolatos promóciós költségeik és nem vagyoni káruk, valamint ezek kamatainak megtérítését kérik. Ezek a kérelmek – a magyar jogban a kifejezetten a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésében meghatározott helyzetekre vonatkozó anyagi jogi szabályok híján – számos eljárási szabályon, nevezetesen a magyar polgári perrendtartásról szóló törvény 156. §-ának (1) bekezdésén és az Szt. 104. §-ának (13) és (14) bekezdésén alapulnak.

22. A Bayer az említett kérelmek elutasítását kéri. Arra hivatkozik, hogy a Richter és az Exeltis a kárt saját maga okozta, ennél fogva annak megtérítésére a magyar polgári jogi felelősség szabályai alapján nem jogosultak. A Richter és az Exeltis ugyanis – szándékosan és jogellenesen – jóval a szabadalom megsemmisítése előtt vezette be a piacra a bitorló termékeiket. Generikus gyógyszergyártóként tudomással bírtak arról, hogy a felperes szabadalommal rendelkezik, így a károk elkerülése érdekében a termékek forgalomba hozatalát megelőzően a szabadalmat kellett volna megtámadniuk, és megvárniuk, hogy a megsemmisítési eljárásban legalább első fokon döntést hozzanak. A Bayer úgy véli, hogy ez az álláspont összhangban áll a magyar ítélkezési gyakorlattal, és ebben a tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság korábbi ítéletére hivatkozik, amelyben ez a bíróság a kártérítést kérelmező felet is felelősnek tekintette a kár bekövetkezéséért, és az ideiglenes intézkedést kérő felet csak az elsőfokú szabadalom megsemmisítési határozat kihirdetése és az említett ideiglenes intézkedések hatályon kívül helyezése közötti időszakban keletkezett károk megtérítésére kötelezte.

23. A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, először is, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdése pusztán a kártérítéshez való jogot biztosítja az alperesnek, vagy az e jog tartalmát is meghatározza, és így kizárja a tagállamoknak a polgári jogi felelősségre és a kártérítésre vonatkozó általános szabályainak alkalmazását. Másodszor arra keresi a választ, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésével ellentétes-e, hogy valamely tagállami polgári jogi rendelkezés alkalmazása során a nemzeti bíróság vizsgálja az alperesnek a kár bekövetkezésében betöltött szerepét, és különösen azt, hogy úgy járt-e el, „ahogy az az adott helyzetben általában elvárható”.

24. E körülményekre figyelemmel 2017. november 9-én hozott határozatában a Fővárosi Törvényszék felfüggesztette az előtte folyamatban lévő eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

- „1) Úgy kell-e értelmezni a [2004/48 irányelv] 9. cikk[e] (7) bekezdésének »megfelelő kártérítés« szóhasználatát, hogy a tagállamoknak kell meghatározniuk a felek felelősségére, valamint a kártérítés mértékére és módjára vonatkozó azon anyagi jogi szabályokat, amelyek alapján a tagállami bíróságok elrendelik, hogy a felperes nyújtson kártérítést az alperes számára az olyan intézkedések által okozott károkért, amelyet a bíróság utóbb hatályon kívül helyezett, vagy amely a felperes cselekménye vagy mulasztása folytán később hatályát veszítette, vagy a bíróság a továbbiakban megállapította, hogy nem történt szellemi tulajdonjogi jogsértés, vagy annak veszélye nem állt fenn?
- 2) Ha az első kérdésre igenlő a válasz, a [2004/48 irányelv] 9. cikk[ének] (7) bekezdésével ellentétes-e az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében az [i]rányelv ezen rendelkezésének megfeleltethető kártérítésre a polgári jogi felelősségre és kártérítésre vonatkozó általános tagállami jogszabályokat kell alkalmazni, és amely tagállami jogszabályok alapján a bíróság nem kötelezi a felperest a szabadalom megsemmisítése miatt utólagosan megalapozatlanná vált ideiglenes intézkedéssel okozott azon károk megtérítésére, amelyek amiatt következtek be, vagy amelyek bekövetkeztéért az alperes felelős azáltal, hogy maga nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, feltéve, hogy a felperes az ideiglenes intézkedés kérésével úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható?”

III. A Bíróság előtti eljárás

25. A Bayer, a Richter, az Exeltis, valamint az Európai Bizottság az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikke alapján írásbeli észrevételeket terjesztett az Európai Unió Bírósága elé. Ezen érintettek meghallgatására a 2019. január 9-i tárgyaláson került sor.

IV. Elemzés

A. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről

26. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésével a kérdést előterjesztő lényegében arra keresi a választ, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az csak a kártérítéshez való jogot biztosítja az alperes számára, e jog tartalmát azonban nem határozza meg kimerítően, hanem a tagállamokra bízva az e jog gyakorlásával kapcsolatos feltételek és részletes szabályok, valamint a kártérítés mértékének meghatározását.

27. Ez a bíróság kifejti, hogy az alapeljárás felei nem értenek egyet ebben a kérdésben. A Richter és az Exeltis szerint a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdése objektív kártérítési szabályt tartalmaz, és a „megfelelő kártérítés” kifejezés az elszenvedett károknak és a felmerült költségeknek való összegszerű megfeleloséget jelenti, és nem lehet azokat a körülményeket értékelni, amelyek a polgári jogi felelősségre vonatkozó nemzeti szabályok alkalmazási körébe tartoznak. A Bayer értelmezése szerint azonban a „megfelelő kártérítés” kifejezés lényege az az absztrakció, amely a tagállami bíróság számára azt a szélesebb keretet teremti meg, amelyben az eset összes körülményét mérlegelve dönthet az alperes kártérítési igényéről.

28. A 2004/48 irányelv 9. cikke (7) bekezdésének az a célja, hogy az Európai Unió szintjén hajtás végre a TRIPS-megállapodás 50. cikkének (7) bekezdését, amely a hatálya alá tartozó ügyekben kötelező az Unióra, valamint az összes tagállamra. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jog rendelkezéseit, amennyire lehetséges, a nemzetközi jog figyelembevételével kell értelmezni, különösen, amikor e rendelkezések pontosan az Unió által megkötött nemzetközi megállapodások végrehajtását szolgálják.⁵ Amint azt a Bíróság a 2017. január 25-i Stowarzyszenie Oławska Telewizja Kablowa ítéletben (C-367/15, EU:C:2017:36, 24. pont) kifejezetten megállapította, a 2004/48 irányelv rendelkezéseinek értelmezéséhez, annak (5) és (6) preambulumbekkezdéseinek, valamint 2. cikke (3) bekezdése b) pontjának megfelelően figyelembe kell venni azokat a tagállami kötelezettségeket is, amelyek az egyes nemzetközi egyezményekből – mint például a TRIPS-megállapodásból – erednek, és amelyek esetleg az alapügyre alkalmazhatók.

29. A 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésében található „megfelelő kártérítés” fogalmát ennél fogva a TRIPS-megállapodás 50. cikkének (7) bekezdésével összhangban kell értelmezni. A Bíróság e cikk, és általában a TRIPS-megállapodás előzetes döntéshozatal keretében történő értelmezésére vonatkozó hatáskörét először a 2000. december 14-i Dior és társai ítéletben (C-300/98 és C-392/98, EU:C:2000:688, 32–40. pont) állapította meg, és azóta azt az állandó ítélkezési gyakorlat megerősítette.⁶

30. A TRIPS-megállapodás 50. cikke „[a] szellemi tulajdonjogok érvényesítésére” vonatkozó rendelkezések között szerepel, amelyek e megállapodás III. részében találhatóak.

⁵ Lásd legutóbb: 2018. december 19-i Syed ítélet (C-572/17, EU:C:2018:1033, 20. pont).

⁶ A Bíróság megállapította, hogy „a TRIPS-megállapodás rendelkezései az uniós jogrend szerves részét képezik, és e jogrend értelmében a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az említett megállapodás előzetes döntéshozatal keretében történő értelmezésére”, lásd többek között: 2007. szeptember 11-i Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos ítélet (C-431/05, EU:C:2007:496, 31. pont); 2012. november 15-i Bericap Záródástechnikai ítélet (C-180/11, EU:C:2012:717, 67. pont).

31. Az TRIPS-megállapodás 41. cikkének (1) bekezdése szerint ezek a rendelkezések két alapvető célkitűzést követnek: egyrészt gondoskodniuk kell arról, hogy a szellemi alkotásokra vonatkozó jogok megsértése esetén hatékony eljárások álljanak a jogtulajdonosoknak rendelkezésére, másrészt biztosítaniuk kell, hogy ezeket az eljárásokat oly módon alkalmazzák, hogy ne gátolják a törvényes kereskedelmet és biztosítékot nyújtsanak a velük való visszaéléssel szemben. A két célkitűzés közötti egyensúly keresése a TRIPS-megállapodás szövegezőit leginkább foglalkoztató problémát képezi – amint azt a megállapodás első preambulumbekkezdése⁷ is tanúsítja –, amelyet a TRIPS-megállapodás rendelkezéseinek, így különösen a „végrehajtásra” vonatkozó rendelkezések értelmezése során figyelembe kell venni.⁸

32. Amint azt a Bíróság a 2012. november 15-i Bericap Záródástechnikai ítéletben (C-180/11, EU:C:2012:717, 68. és 69. pont) megállapította, a TRIPS-megállapodás 41. cikke (1) és (2) bekezdésének együttesen értelmezett rendelkezéseiből az következik, hogy az ezen megállapodásban részes tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a nemzeti jogukban rendelkezésre álljanak olyan „eljárások, amelyek meghatározott jellemzőik” révén a szellemi tulajdonjogok tiszteletben tartását szolgálják, ami azt is magában foglalja, hogy kötelesek jogszabályokat alkotni „belső jogukban a szellemi tulajdonjogok tiszteletben tartására vonatkozó olyan intézkedések bevezetésével, amelyek megfelelnek az említett rendelkezésekben meghatározottaknak”.

33. A TRIPS-megállapodás III. részének rendelkezései azonban nem a szellemi tulajdonjogok „végrehajtására” vonatkozó szabályok harmonizálására irányulnak, tekintettel különösen a nemzeti jogszabályok között e területen fennálló különbségekre, hanem csak általános előírásokat határoznak meg, amelyeket a megállapodás részes államainak – a megállapodás 1. cikkének megfelelően – a saját nemzeti jogukba át kell ültetniük.⁹

34. Az 1. cikk (1) bekezdésének harmadik mondata szerint a TRIPS-megállapodás részes államai szabadon állapíthatják meg „a jelen [m]egállapodás saját jogrendszerükbe és gyakorlatukba történő bevezetésének megfelelő módszerét”. Ez a pontosítás egyrészt azt jelenti, hogy a TRIPS-megállapodás nem tartalmaz kifejezett szabályt a rendelkezéseinek „közvetlen hatályáról”, másrészt pedig azt, hogy e rendelkezések nemzeti jogba történő átültetésével kapcsolatban a részes államok számára – általános jelleggel – bizonyos rugalmasságot biztosít,¹⁰ ami lehetővé teszi, hogy a megállapodásban foglalt védelmi előírások tiszteletben tartása mellett ezt az átültetést az egyes jogrendszerek jogszabályaihoz és gyakorlatához igazítsák.

35. A TRIPS-megállapodás III. részének több rendelkezéséhez hasonlóan, a TRIPS-megállapodás 50. cikkének (7) bekezdése a kötelezettséget nem részletekbe menően határozza meg, hanem inkább az elérendő célt jelzi, nagy mozgásteret biztosítva a megállapodásban részes államok számára a nemzeti jogban való végrehajtás során.¹¹ Így a részes államok kötelesek „felhatalmazni” az igazságügyi hatóságokat annak elrendelésére, hogy a felperes az azt kérelmező alperesnek kártérítést nyújtson, ennek a felhatalmazásnak azonban nem feltétlenül kell magában foglalnia azt a kötelezettséget, hogy a hatóságok ennek a kérelemnek bármely körülmény esetén, és automatikusan kötelesek helyt

7 A TRIPS-megállapodás első preambulumbekkezdésének szövege a következő: „Attól az óhajuktól vezérelve, hogy csökkentsék a nemzetközi kereskedelem torzulásait és akadályait, figyelembe véve továbbá a szellemi tulajdonjogok hatékony és megfelelő oltalma elősegítésének igényét, valamint annak biztosítása érdekében, hogy a szellemi tulajdonjogok kikényszerítésének eszközei és az erre szolgáló eljárások ne váljanak a jogszerű kereskedelem akadályává[...].”

8 Lásd ebben az értelemben: Jacobs főtanácsnok Schieving-Nijstad és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-89/99, EU:C:2001:98, 11–16. pont).

9 Lásd ebben az értelemben: UNCTAD-ICTSD, *Resource Book on TRIPS and Development*, Cambridge, 2005, 575. o.; Gervais, D., *The TRIPS Agreement, Drafting History and Analysis*, London, 2012, 564. o.; Dreier, T., *TRIPs and the Enforcement of Intellectual Property Rights*, in: *IIC Studies, From GATT to TRIPs, The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*, München, 1996, 248. o., és különösen 276. o.; Seuba, X., *Le contexte et les obligations générales concernant les moyens de faire respecter les droits de propriété intellectuelle*, in: *Le droit international de la propriété intellectuelle lié au commerce: l'accord sur les ADPIC, bilan et perspectives*, 2017, különösen 325. és 331. o. Lásd még a TRIPS-megállapodás második preambulumbekkezdésének c) pontját, amely szerint a kereskedelmi vonatkozású szellemi tulajdonjogok érvényesítését hatékonyan és megfelelő eszközökkel biztosító előírások kidolgozása során figyelembe kell venni a nemzeti jogrendszerek közötti különbségeket.

10 UNCTAD-ICTSD, i. m. 17. és 21. o. Lásd még: Gervais, D., i. m. 175. o.

11 UNCTAD-ICTSD, i. m. 576. o.

adni.¹² Ehhez hasonlóan, noha a TRIPS-megállapodás részes államai – az e megállapodás 50. cikkének (7) bekezdésében felsorolt esetekben – kötelesek biztosítani az alperes kártalanítására vonatkozó eljárások bevezetését, semmi nem tiltja azonban számukra, hogy mind a felperes felelősségét szabályozó anyagi szabályok meghatározása, mind a kártérítési jog gyakorlására vonatkozó eljárási szabályok tekintetében a meglévő normatív keretet alkalmazzák.

36. A TRIPS-megállapodás 50. cikke (7) bekezdésének szövegében használt terminológia szintén amellett szól, hogy a TRIPS-megállapodás szövegezőinek kazuisztikus volt a megközelítése. Így a „megfelelő kártalanítás” kifejezésben a „megfelelő” melléknév választása – amely a köznyelvben azt jelenti, hogy „alkalmas”, „valamire jó”, „valamivel arányban lévő” – az esetről esetre történő vizsgálat mellett szól. A kártérítés „megfelelő” jellegét tehát az ilyen kár megtérítésének elrendelésére „felhatalmazott” igazságügyi hatóságoknak kell értékelniük, az adott eset valamennyi releváns körülményének figyelembevétele mellett.¹³ Ezen értékelés során figyelembe kell venniük a TRIPS-megállapodás „végrehajtásra” vonatkozó részében foglalt rendelkezések által elérni kívánt célt is, amely e megállapodás 41. cikke (1) bekezdésével összhangban e jogosultak érdekei védelmének biztosítása oly módon, hogy indokolatlanul ne gátolják a törvényes kereskedelmet, valamint ne éljenek vissza az ilyen „végrehajtás” érdekében bevezetett eljárásokkal.

37. A fenti megfontolások lehetővé tették azon kötelezettség terjedelmének meghatározását, amely a TRIPS-megállapodásban részes államokat e megállapodás 50. cikkének (7) bekezdése alapján terheli. Ezen a ponton át kell térnünk a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésére.

38. Amint azt a Bíróság a 2015. július 16-i Diageo Brands ítéletében (C-681/13, EU:C:2015:471, 74. pont) kimondta, a 2004/48 irányelv szerinti szellemi tulajdonjogok védelmének biztosítására szolgáló jogorvoslatokat az azokhoz szorosan kapcsolódó kártérítési keresetek egészítik ki. Ily módon, míg ezen irányelv 9. cikkének (1) bekezdése többek között a szellemi tulajdonjogot fenyegető sérelem megakadályozására irányuló ideiglenes intézkedésekről rendelkezik, ugyanezen cikk (7) bekezdése olyan intézkedéseket ír elő, amelyek lehetővé teszik, hogy az alperes kártérítést kérjen abban az esetben, ha a későbbiekben megállapítják, hogy nem történt szellemi tulajdonjogi jogsértés, vagy annak veszélye nem állt fenn. Ezek a kártérítéssel kapcsolatos intézkedések – amint ugyanezen irányelv (22) preambulumbekzdéséből kitűnik – olyan garanciának minősülnek, amelyet az uniós jogalkotó az általa előírt gyors és hatékony ideiglenes intézkedések ellensúlyozására ítélt szükségesnek. Az alapügybelihez hasonló eljárás, amelynek valamely tagállam igazságügyi hatóságai által elrendelt ideiglenes intézkedéssel okozott kár megtérítése a tárgya – a később ugyanezen igazságügyi hatóság által megsemmisített szabadalom által biztosított kizárólagosság megsértésének megelőzése érdekében – az említett szabadalom jogosultja által az azonnali hatályú jogvédelmét elrendelő ideiglenes intézkedés érdekében előterjesztett kérelem szükségszerű velejárója, így az a 2004/48 irányelv, és közelebbről ezen irányelv 9. cikke (7) bekezdésének hatálya alá tartozik.¹⁴

39. Ez a rendelkezés megköveteli, hogy a tagállamok olyan mechanizmust vezessenek be, amely az alperes számára lehetővé teszi, hogy bármely ideiglenes intézkedés miatt elszenvedett kárért bírósági úton megfelelő kártérítést igényelhessen és kaphasson az e rendelkezésben meghatározott esetekben.

¹² Lásd: Gervais, D., i. m. 573. és 609. o., amely hangsúlyozza, hogy az igazságügyi hatóságok esetében csak a hatáskörük gyakorlásának rendszeres megtagadása jelentheti a TRIS-megállapodás 50. cikke (7) bekezdésének megsértését.

¹³ Lásd ebben az értelemben: Gervais, D., i. m. 579. o., amely hangsúlyozza, hogy az „adekvát” melléknévet, amely a TRIPS-megállapodás 50. cikkének (7) bekezdésének első változatában szerepelt, az előkészítő munkálatok során a szellemi tulajdonjogban gyakrabban használt „megfelelő” melléknévvel váltották fel.

¹⁴ Lásd ebben az értelemben: 2015. július 16-i Diageo Brands ítélet (C-681/13, EU:C:2015:471, 74. pont).

40. Ezzel szemben sem e rendelkezés szövege, sem annak keletkezéstörténete alapján nem lehet megállapítani, hogy az valamely meghatározott felelősségi rendszer választását is megkövetelné a tagállamoktól. Ebben a rendelkezésben semmi nem utal arra, hogy az az alperesnek az ideiglenes intézkedések végrehajtásával okozott károkkal kapcsolatos felelősségére vonatkozó nemzeti rendelkezések teljes körű közelítésére irányulna.

41. Amint azt fentebb hangsúlyoztam, a 2004/48 irányelv 9. cikke (7) bekezdésének szövege szinte szóról szóra megismétli a TRIPS-megállapodás 50. cikkének (7) bekezdését. Az Unió jogalkotójának ez a választása véleményem szerint már egyértelműen jelzi az utóbbi szándékát, amely szerint egyrészt nem törekszik az alperes kártérítési jogára vonatkozó szabályoknak az e megállapodás által megkövetelt mértéket meghaladó harmonizálására, másrészt, hogy a felperes felelősségi rendszerének gyakorlati megvalósítása tekintetében ezeknek az államoknak széles körű mérlegelési mozgásteret kíván hagyni.¹⁵

42. Általánosságban a 2004/48 irányelv elfogadásával – amely, amint az az 1. cikkéből következik, éppen a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének biztosítására irányul azáltal, hogy a tagállamokban ennek érdekében különböző intézkedéseket, eljárásokat és jogorvoslatokat vezet be – az Unió eleget tett a szellemi tulajdonjogok érvényesítésének biztosítására vonatkozóan a TRIPS-megállapodásban előírt jogalkotási kötelezettségének.¹⁶ Noha ennek az irányelvnek a célja, amint azt a (10) preambulumbekzdése is kimondja, a nemzeti jogszabályok egymáshoz való közelítése egy magas, egyenértékű és egységes védelmi szint biztosítása érdekében, mindazonáltal ezen a téren nem végez teljes körű harmonizációt, hiszen annak célja nem a szellemi tulajdonjogok valamennyi vonatkozásának, csupán azoknak a szabályozására irányul, amelyek egyrészt e jogok tiszteletben tartásával, másrészt azok megsértésével kapcsolatosak, „az arra szolgáló hatékony jogorvoslati eljárások meglétének előírásával, hogy valamennyi fennálló szellemi tulajdonjogi jogsértés megszűnjön, vagy orvoslásra kerüljön”¹⁷. Az irányelv egyébiránt a szellemi tulajdonjogok érvényesítését illetően minimális szintű egységesítést tűzött ki célul, és nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok magasabb szintű védelmet biztosító intézkedéseket fogadjanak el.¹⁸

43. Kétségtelenül igaz, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdése nem tartalmaz semmilyen kifejezett utalást a tagállamok jogára az abban szereplő fogalmak jelentésének és terjedelmének meghatározása érdekében, és így azt, a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében, főszabály szerint az egész Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve e rendelkezés összefüggéseit és a kérdéses szabályozás célját.¹⁹

44. Ez a megállapítás azonban nem teszi lehetővé, hogy ezeknek a fogalmaknak – valamint az említett rendelkezés egészének – szélesebb körű terjedelmet tulajdonítsanak annál, ami a szövegükből, és az uniós jogalkotó szándékából következik.

45. Így különösen a „megfelelő kártalanítás” fogalmát nem lehet úgy értelmezni, hogy az a felperes esetében valamely meghatározott felelősségi rendszert jelölne ki, noha, amint azt fentebb említettem,²⁰ ez a kifejezés, és különösen a „megfelelő” melléknév alkalmazása a ténylegesen elszenvedett károokra és az eset körülményeire tekintettel az alperesnek járó kártérítés megfelelőségére vonatkozó értékelés

15 Ebben a tekintetben megjegyzem, hogy a 2004/84 irányelv előkészítő munkálatai során ezen irányelv 9. cikke (7) bekezdésének – eredetileg a Bizottság által javasolt – szövegét módosították, és az „igazságügyi hatóságoknak *hatáskörrel kell rendelkezniük*” kifejezést némileg átfogalmazza az „igazságügyi hatóságok *hatáskörrel rendelkeznek*” kifejezéssel váltották fel” (kiemelés tőlem).

16 Lásd: 2012. november 15-i Bericap Záródástechnikai ítélet (C-180/11, EU:C:2012:717, 72. pont).

17 Lásd: 2012. november 15-i Bericap Záródástechnikai ítélet (C-180/11, EU:C:2012:717, 75. pont).

18 Lásd: 2016. június 9-i Hansson ítélet (C-481/14, EU:C:2016:419, 36. és 40. pont); 2017. január 25-i Stowarzyszenie Oławska Telewizja Kablowa ítélet (C-367/15, EU:C:2017:36, 23. pont).

19 Lásd például: 2014. április 30-i Käsler és Käslerné Rábai ítélet (C-26/13, EU:C:2014:282, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

20 Lásd a fenti 36. pontot.

előírására szorítkozik, a 2004/48 irányelv (17) preambulumbekzdésében megfogalmazott elvekkel összhangban, amely szerint „[a]z ezen irányelvben foglalt intézkedéseket, eljárásokat és jogorvoslatokat minden egyes esetben úgy kell meghatározni, hogy az figyelembe vegye az adott eset jellemző vonásait, ideértve az egyes szellemi tulajdonjogok sajátosságait”.

46. Ebből az következik, hogy véleményem szerint az egyes tagállamoknak kell meghatározniuk az alperes által – a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésében meghatározott helyzetekben elrendelt ideiglenes intézkedések miatt – elszenvedett károk megtérítéséhez való jogot szabályozó anyagi jogi szabályokat, feltéve, hogy ezek a szabályok lehetővé teszik az e rendelkezés által követett cél elérését, nevezetesen, hogy az egyes nemzeti jogrendekben olyan hatékony szabályozást és jogorvoslati eljárásokat vezessenek be, amelyek lehetővé teszik, hogy az alperes minden elszenvedett kárért megfelelő kártérítésben részesüljön. Más szavakkal, a nemzeti jogba illesztésnek tükröznie kell az említett rendelkezés szellemét és betűjét, amely rendelkezés megköveteli, hogy a nemzeti felelősségi jog keretében – megfelelő és méltányos értékelést követően – minden egyes esetre megfelelő kártérítést határozzanak meg.

47. Ezen túlmenően, mivel a 2004/48 irányelv alapvető célja, hogy a tagállamokat a szellemi tulajdonjogok érvényesítése terén hatékony eszközök létrehozására ösztönözze,²¹ ezeknek az államoknak azt is biztosítaniuk kell, hogy az általuk az irányelv 9. cikke (7) bekezdésének végrehajtása érdekében bevezetett szabályozás nem tartja vissza a szellemi tulajdonjogok jogosultjait attól, hogy az e cikk (1) és (2) bekezdésében említett intézkedések elrendelését kérelmezzék.

48. A fenti megfontolások összessége alapján a Fővárosi Törvényszék által feltett első kérdésre álláspontom szerint azt a választ kell adni, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az egyes tagállamoknak kell meghatározniuk az alperes által – az e rendelkezésben meghatározott helyzetekben elrendelt ideiglenes intézkedések miatt – elszenvedett károk megtérítéséhez való jogot szabályozó anyagi jogi szabályokat, tekintettel arra, hogy ezeknek a szabályoknak egyrészt olyan hatékony szabályozás és jogorvoslati eljárások bevezetését kell biztosítaniuk, amelyek lehetővé teszik, hogy az alperes minden elszenvedett kárért megfelelő kártérítésben részesüljön, másrészt nem tartják vissza a szellemi tulajdonjog jogosultját attól, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (1) és (2) bekezdésében említett intézkedések elrendelését kérelmezze.

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéstről

49. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésével, amelyet arra az esetre tett fel, ha az első kérdésre igenlő a válasz, a Fővárosi Törvényszék azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésével ellentétes-e valamely tagállam polgári jogi szabályainak olyan alkalmazása, amelynek értelmében a nemzeti bíróság nem kötelezheti a felperest az utólag megalapozatlanná vált ideiglenes intézkedéssel okozott kár megtérítésére, ha a kár amiatt következett be, hogy az alperes nem úgy jár el, ahogy „az az adott helyzetben általában elvárható”, vagy ha ugyanezen ok miatt az említett kár bekövetkezéséért az alperes a felelős.

50. Rendkívül tág megfogalmazása ellenére az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy ezzel a második kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi a Bíróságtól, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésével összeegyeztethető-e a magyar polgári törvénykönyv felelősségre vonatkozó rendelkezéseinek olyan értelmezése, amely szerint a felperes nem köteles megtéríteni az ideiglenes intézkedésekkel okozott károkat – amely intézkedések utólag indokolatlannak bizonyultak azon szabadalom megsemmisítése miatt, amelynek védelme érdekében

²¹ Lásd különösen a 2004/48 irányelv (3) preambulumbekzdését.

azokat elrendelték –, ha az alperes az intézkedések tárgyát képező termékeket az említett szabadalom érvényességének előzetes vitatása nélkül hozta forgalomba, vagy – amennyiben megsemmisítés iránti eljárást indítottak – anélkül hogy megvárta volna, hogy a szabadalmat megsemmisítsék, és e megsemmisítést legalább az elsőfokú bíróság helybenhagyja.

51. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre általam javasolt válaszból kitűnik, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésében említett helyzetekben az egyes tagállamoknak kell meghatározniuk az alperes kártérítéshez való jogát szabályozó anyagi jogi szabályokat, ebbe tehát bele kell érteni az elrendelt intézkedések és a hivatkozott kár közötti okozati összefüggés bizonyítására vonatkozó szabályokat is.

52. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés vizsgálata során kifejtett megállapításokból az is kitűnik, hogy e szabályok meghatározása során a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk a 2004/48 irányelv rendelkezéseit, és figyelembe kell venniük az általa bevezetett eljárásokat és kártérítéseket.

53. Márpedig álláspontom szerint a 2004/48 irányelv 9. cikke (7) bekezdésének mind a szövegével, mind a céljaival ellentétes lenne e rendelkezés olyan értelmezése, amely szerint tagállamok az alperes bármely kártérítéshez való jogát rendszeresen kizárhatják abban az esetben, ha az alperes azon szabadalom megsértésével lépett a piacra, amelynek védelme érdekében az ideiglenes intézkedéseket elrendelték,²² és nem várta meg, hogy azt előzőleg megsemmisítsék.²³

54. Ugyanis, először is ezen irányelv 9. cikke (7) bekezdésének megfogalmazása nem teszi lehetővé azt a megállapítást, hogy abban az esetben, ha „a továbbiakban megállapítják, hogy nem történt szellemi tulajdonjogi jogsértés, vagy annak veszélye nem állt fenn” – ami akkor van így, ha az ideiglenes intézkedések elrendelése után a szabadalmat érvénytelenítik –, csak az e megállapítás és az említett intézkedések hatályon kívül helyezése vagy megszüntetése között bekövetkezett károkat lehet megtéríteni. Egyrészt az ilyen értelmezéssel ellentétes a „továbbiakban” határozószó használata, ami azt jelenti, hogy az ideiglenes intézkedések elrendelését indokoló körülmények hiányának megállapítására – beleértve a szóban forgó szellemi tulajdonjogi jogcím érvényességét is, legalábbis akkor, ha annak megsemmisítése visszamenőleges hatályú – szükségszerűen egy olyan időpontban kerül sor, amikor ezek az intézkedések a károkozó hatásukat, legalábbis részben, már kifejtették, tekintettel az ideiglenes intézkedések elrendelésének időpontjában fennálló helyzetre. Másrészt a 2004/48 irányelv 9. cikke (7) bekezdésének az az értelmezése, amely szerint, mivel az ideiglenes intézkedésekkel okozott károk egy része utólag indokolatlannak bizonyult, azok főszabály szerint nem téríthetők meg, nem lenne összeegyeztethető az e rendelkezésben foglalt kifejezett előírással, amely szerint a kártérítéshez való jog valamennyi, „az intézkedés folytán elszenvedett sérelemre” vonatkozik.

55. Másodszor, amint azt fentebb már említettem, a 2004/48 irányelv rendelkezései, éppúgy, mint a TRIPS-megállapodás rendelkezései, két célkitűzés között teremtenek egyensúlyt: egyrészt a szellemi tulajdonjogok jogosultjai érdekeinek védelme, másrészt a jogszerű kereskedelem indokolatlan korlátozásoktól való megóvása. Ha azonban a felperesnek – annak érdekében, hogy kivonja magát a később, visszamenőleges hatállyal megsemmisített szellemi tulajdonjogi jogcím alapján elrendelt ideiglenes intézkedésekkel okozott kár megtérítésére vonatkozó kötelezettség alól – elegendő volna arra hivatkozni, hogy az említett jogcím ezen intézkedések elrendelésének időpontjában érvényes volt, az a

²² Itt kizárólag arra az esetre utalok, amikor az alperes a szabadalmat sértő termékekkel lép a piacra, és ezt a szabadalmat később megsemmisítik.

²³ A 2000-es évek elején a brit és az ír bíróságok a Bayer által az alapeljárásban hivatkozotthoz hasonló kritériumot dolgoztak ki annak értékelése céljából, hogy valamely generikus gyártó bitorló termékeinek forgalomba hozatalával szemben a gyógyszer szabadalom jogosultja érdekében célszerű-e ideiglenes intézkedéseket elrendelni. Az a tény, hogy a generikus gyártó nem közölte a szabadalom jogosultjával a bitorló termékkel való piacra lépés szándékát – ami lehetőséget adott volna számára a megelőző vita kezdeményezésére –, illetve az, hogy előzetesen nem indított eljárást a szabadalom megsemmisítése iránt, vagy nemleges megállapítási eljárást, az ideiglenes intézkedés elrendelése mellett szóló tényezőnek minősül (ez az úgynevezett „clearing the way principle”, amelyet először a Smithkline Beecham plc kontra Generics (UK) Ltd (2001) ítéletben fogalmaztak meg).

fenti két célkitűzés egyikét sem szolgálná, sem a szellemi tulajdon védelmét, mivel nem létezett semmilyen jogcím, amely a jogosultjának biztosított kizárólagosságot indokolná, sem a jogszerű kereskedelem megóvását, mivel az indokolatlan akadályozás esetére semmilyen kártérítést nem határoztak meg.

56. Harmadszor, a 2004/48 irányelv 9. cikke (7) bekezdésének az az értelmezése, amely szerint az alapeljárásbelihez hasonló helyzetben csak a szellemi tulajdoni jogcímnek az elsőfokú bíróság általi, visszamenőleges hatályú megsemmisítése után végrehajtott ideiglenes intézkedések alkalmazásából eredő károkat lehet megtéríteni, egyrészt a független felperes számára megkönnyítené, hogy a jogcímének vitatása esetén a siker esélyeit objektíven mérlegelve kockázatot vállaljon, másrészt az ideiglenes intézkedések visszaélészerű igénybevételére ösztönözhetne.

57. A fenti megfontolások azonban nem jelentik azt, hogy az alapeljárásbelihez hasonló helyzetben az alperes magatartását – különösen azt a tényt, hogy a piacra bitorló termékeket vezetett be, anélkül hogy a szóban forgó szellemi tulajdoni jogcímet előzetesen megtámadta vagy tartalmi szempontból kétségbe vonta volna – a nemzeti bíróság ne vehetné figyelembe azon kártérítés megfelelő jellegének értékelése céljából, amelyre az alperes a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdése szerinti kártérítési kereset alapján jogosult.

58. A valamely szabadalom által lefedett piacra lépés, különösen a gyógyszerágazatban, rendszerint olyan előkészítő tevékenységgel jár, amely néha évekig is eltarthat, többek között a forgalombahozatali engedélyek beszerzésének szükségessége miatt. Ezen időszak során a piacra lépni szándékozó vállalkozás jogosult eljárást indítani a szabadalom megsemmisítése iránt, vagy egyszerűen tájékoztatni a szabadalom jogosultját erről a szándékáról annak érdekében, hogy az válaszolhasson, és a szabadalom érvényességével kapcsolatos jogvita megindulhasson, és esetleg a generikus termékek forgalomba hozatala előtt be is fejeződhessen.

59. Noha az általam imént kifejtett okok miatt az a körülmény, hogy az alperes nem így járt el, és a „kockázatos” piacra lépést választotta,²⁴ nem olyan tényező, amely önmagában lehetővé tenné a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdése szerinti megfelelő kártérítéshez való jogának kizárását, a nemzeti bíróság mindazonáltal ezt a magatartást, más releváns körülményekkel együtt – mint például a szabadalom és a piac jellemzői – figyelembe veheti az alperesnek nyújtandó kártérítés meghatározásakor, amelynek az említett irányelv 3. cikkével összhangban hatékonynak, méltányosnak és igazságosnak kell lennie.

60. A fenti megfontolások összessége alapján úgy vélem, hogy a Fővárosi Törvényszék által előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésével nem ellentétes az ezen cikk (1) és (2) bekezdésében meghatározott ideiglenes intézkedések kérelmezőjével szemben az alperes által előterjesztett kártérítési kereset keretében e tagállam azon polgári jogi szabályának alkalmazása, amelynek értelmében nem kell megtéríteni valamely fél által azon kötelezettsége megsértése következtében elszenvedett kárt, amely szerint a kár elhárítása vagy csökkentése érdekében úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésével azonban ellentétes e szabály olyan alkalmazása, amely szerint az alapeljárásbelihez hasonló körülmények között a felperes nem köteles megtéríteni az ideiglenes intézkedésekkel okozott károkat – amely intézkedések utólag alaptalannak bizonyultak azon szabadalom megsemmisítése miatt, amelynek védelme érdekében azokat elrendelték –, ha az alperes az intézkedések tárgyát képező termékeket az említett szabadalom érvényességének előzetes vitatása nélkül hozta forgalomba, vagy – amennyiben megsemmisítés iránti eljárás indult – anélkül hogy megvárta volna, hogy a szabadalmat megsemmisítsék, és e megsemmisítést legalább az elsőfokú bíróság helybenhagyja.

²⁴ Lehetővé téve számára adott esetben, hogy előnyre tegyen szert azáltal, hogy a generikus terméket először ő hozza forgalomba.

V. Véggövetkeztetés

61. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket az alábbiak szerint válaszolja meg:

- 1) A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 9. cikkének (7) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az egyes tagállamoknak kell meghatározniuk az alperes által – az e rendelkezésben meghatározott helyzetekben elrendelt ideiglenes intézkedések miatt – elszenvedett károk megtérítéséhez való jogot szabályozó anyagi jogi szabályokat, tekintettel arra, hogy ezeknek a szabályoknak egyrészt olyan hatékony szabályozás és jogorvoslati eljárások bevezetését kell biztosítaniuk, amelyek lehetővé teszik, hogy az alperes minden elszenvedett kárért megfelelő kártérítésben részesüljön, másrészt nem tartják vissza a szellemi tulajdonjog jogosultját attól, hogy a 2004/48 irányelv 9. cikkének (1) és (2) bekezdésében említett intézkedések elrendelését kérelmezze.
- 2) A 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésével nem ellentétes az ezen cikk (1) és (2) bekezdésében meghatározott ideiglenes intézkedések kérelmezőjével szemben az alperes által előterjesztett kártérítési kereset keretében e tagállam azon polgári jogi szabályának alkalmazása, amelynek értelmében nem kell megtéríteni valamely fél által azon kötelezettsége megsértése következtében elszenvedett kárt, amelynek értelmében a kár elhárítása vagy csökkentése érdekében úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A 2004/48 irányelv 9. cikkének (7) bekezdésével azonban ellentétes e szabály olyan alkalmazása, amely szerint a felperes nem köteles megtéríteni az ideiglenes intézkedésekkel okozott károkat – amely intézkedések utólag alaptalannak bizonyultak azon szabadalom megsemmisítése miatt, amelynek védelme érdekében azokat elrendelték –, ha az alperes az intézkedések tárgyát képező termékeket az említett szabadalom érvényességének előzetes vitatása nélkül hozta forgalomba, vagy – amennyiben megsemmisítés iránti eljárás indult – anélkül hogy megvárta volna, hogy a szabadalmat megsemmisítsék, és e megsemmisítést legalább az elsőfokú bíróság helybenhagyja.